

SANAT

SERGEY RAHMANINOV'UN ÇEŞİTLİ PİYANO YAPITLARINDA DIES IRAE MÖTİFİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Başar Can Kıvrak*

Özet: Bu çalışmada Dies Irae temasının kökeni ve Rus besteci Sergey Rahmaninov'un bu temayı kullandığı piyano eserlerinden bazı örnekler incelenmiştir. Dies Irae teması müzik tarihi boyunca birçok besteciye ilham kaynağı olmuş, yüzyıllardır her kuşaktan bestecinin ilgisini çekmiş, dini veya dindışı birçok eserde kullanılmıştır. Romantik Dönem'e kadar genellikle dini eserlerde kullanılmış olan Dies Irae teması Romantik Dönem'le beraber Hector Berlioz, Franz Liszt, Sergey Rahmaninov gibi bestecilerin dini konulu olmayan eserlerinde de sıklıkla yer almaya başlamıştır.

Dies Irae temasını veya bu temanın küçük motiflerini eserlerinde en sık kullanan bestecilerden biri Rahmaninov olmuştur. Rahmaninov bu temayı hem piyano yapıtlarında hem de orkestral ve vokal eserlerinde bazen gizleyerek, bazen de açık olarak kullanmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında Rahmaninov'un Dies Irae temasına karşı özel bir ilgisi olduğu açıktır. Rahmaninov'un yapıtlarından örnekler verilerek Dies Irae temasını kullanımının incelenmesi, bestecinin müzikal yaklaşımını araştırmak açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada bestecinin ağırlıklı olarak solo piyano yapıtlarından örnekler verilmekte, iki piyano ve orkestra eşlikli piyano eserlerinden birer örnek incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sergey Rahmaninov, Dies Irae, Rus Besteciler

* Yaşar Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bölümü, basar.kivrak@yasar.edu.tr, 0000-0002-0853-7625, 05365725797, Çevre kent sit. No.198 Seferihisar/Izmir, ORCID: 0000-0002-0853-7625

AN ANALYSIS OF THE DIES IRAE MOTIF IN VARIOUS PIANO WORKS BY SERGEI RACHMANINOFF

Assist. Prof. Başar Can Kıvrak*

Abstract: This study involves an exploration of the origin of the Dies Irae theme, together with the analysis of several piano works by Sergei Rachmaninoff in which the theme has been incorporated. The Dies Irae theme has been a source of inspiration for many musicians throughout the history of music, and has attracted the attention of generations of composers for centuries, finding place in both sacred and secular music. Having largely been incorporated in sacred music until the Romantic era, the Dies Irae theme has increasingly appeared in secular compositions during this period in the works of Hector Berlioz, Franz Liszt, Sergei Rachmaninoff, and many others. Sergei Rachmaninoff is among the leading composers who have most frequently incorporated the theme or its small motifs in their works. Whether explicitly or subtly, he has used the theme in his works for piano as well as orchestral and vocal music. Altogether, it is beyond doubt that Sergei Rachmaninoff has nourished a special interest in the Dies Irae theme. The analysis of the utilization of this theme through examples selected from his works is thought to be an important step in enlightening his musical approach. In this respect, the examples selected for the study are mostly his works for solo piano; a composition for two pianos and one piano work with orchestral accompaniment.

Keywords: Sergei Rachmaninoff, Dies Irae, Russian Composers

---

* Yasar University, Faculty of Art and Design, Music Department, basar.kivrak@yasar.edu.tr, 0000-0002-0853-7625, 05365725797, Çevrekeent sit. No.198 Seferihisar/Izmir, ORCID: 0000-0002-0853-7625

1. GİRİŞ

Dies Irae, müzikal ve edebi olmak üzere iki açıdan incelenebilir. Latince “kıyamet günü”, “gazap günü” veya “kahır günü” anlamına gelen bir Orta Çağ ilahisi olmakla beraber bu dizelerin, 13. yy’da Roma yakınlarındaki Abruzzi’de yaşamış olan, Fransisken tarikatından Thomas de Celano’ya ait olduğu düşünülmektedir (Haupt: 1919, s. 142-151). Thomas de Celano’ya ait olan ilk örneklerin basılı hali 1510 yılında Milano’da bulunmuştur (Woodard: 1984, s. 4).

Dominiken ve Fransisken tarikatlarının rekabetinden dolayı bu motifin kökeni uzun süre tartışmalı olarak kalmış ancak, modern araştırmalar Dies Irae’nin Fransisken kökenli olduğunu ve dolayısıyla Thomas de Celano’ya ait olduğunu ortaya çıkartmıştır (Woodard: 1984, s. 5). Kees Vellekoop 1978 tarihli “Dies Irae Dies Illa” adlı çalışmasında temanın 12.-14. yy. arası yazılmış, beşi Dominiken tarikatına ait olan on beş farklı elyazmasını aktarmıştır (Woodard: 1984, s. 5).

Aynı zamanda Requiem Missası olarak bilinen dini müzik formunun bir bölümü olan Dies Irae gerek edebiyat gerekse müzik alanında sıklıkla alıntılanmıştır. Kıyamet gününü anlatan bu

dizeleri Johann Wolfgang von Goethe “Faust” adlı eserinin yirminci bölümünde kullanmıştır.

Özellikle Romantik Dönem’den birçok besteciye ilham kaynağı olmuş olan Dies Irae ilahisinin müzikal temasının yaratıcısı ve tarihi ise bilinmemektedir (Chase: 2003, s. 509). Bu ilahinin müzikal teması ve Latince metni Şekil 1’de incelenebilir.

15. ve 16. yy’da yaşamış Engarandus Juvenis, Antoine Brumel ve daha sonra birçok Rönesans bestecisi bu geleneksel temayı missalarında çoksesli olarak alıntılanmışlardır. Romantik Dönem’de ise Hector Berlioz, Franz Liszt, Johannes Brahms, Pyotr İlyiç Çaykovski, Modest Musorgski ve Sergey Rahmaninov başta olmak üzere birçok besteci bu temadan alıntıları dini olmayan eserlerinde kullanmışlardır. Temanın anlamı ve mistik yapısı düşünüldüğü zaman bestecilerin bu motifi, karanlık ve gizemli bir etki yaratmak için kullandıkları düşünülebilir. 20. yy’da ise George Crumb, Krzysztof Penderecki gibi besteciler Dies Irae temasını kullanmıştır. Dies Irae teması The Shining filminin müziklerinde ve Sweeney Todd adlı müzikalde de kullanılarak, Klasik Batı Müziği alanının dışındaki türlerde de kendisine yer edinmiştir.

D I- es i-ræ, di- es illa, Solvet sæclum in favilla:
Teste David cum Sibýlla. 2. Quántus tremor est futúrus,
Quando ju-dex est ventúrus, Cuncta stricte discussúrus!

Şekil 1. “Dies Irae” teması

1.1. Yöntem

Bu çalışmada Sergey Rahmaninov için büyük bir önem taşıyan Dies Irae motifi bestecinin piyano eserlerinden örnekler içerisinde incelenmiştir. Çalışmada öncelikle Dies Irae motifinin tarihçesi ve kökeni verilmiş ve bu motifi Rahmaninov dışında kullanmış olan bestecilerden kısaca bahsedilmiştir. Rahmaninov'un kimi zaman tematik olarak, kimi zamansa eşlik partisinde kullanmış olduğu Dies Irae motifini içeren piyano eserlerinden örnekler seçilmiş ve bu eserlerle ilgili genel bilgiler verilmiştir. Seçilen örnek eserlerin Dies Irae motifini içeren pasajları müzikal yönden incelenmiş ve bu eserler üzerine özgün analizler yapılmıştır.

1.2. Amaç

Bu çalışmada Sergey Rahmaninov'un birçok eserinde kullanmış olduğu Dies Irae teması incelenerek bestecinin müzikal diline, tematik yaklaşımına ve yaratıcılığına tek bir motif aracılığıyla ışık tutmak amaçlanmıştır. Susan Jeanne Woodard'ın Rahmaninov ve Dies Irae ilişkisini kapsamlı bir şekilde incelemiş olduğu doktora tezi "Dies Irae As Used By Sergei Rachmaninoff: Some Sources, Antecedents And Applications" bu konuda daha detaylı bir kaynak olmakla birlikte bu çalışma, konuyla ilgili Türkçe bir kaynak hazırlanması amacıyla yapılmış ve konu bestecinin piyano eserleriyle sınırlandırılmıştır.

2. SERGEY RAHMANINOV'UN ÇEŞİTLİ PİYANO ESERLERİNDE DIES IRAE TEMASI

Sergey Rahmaninov birçok eserinde Dies Irae temasının ilk notalarını motif olarak kullanmıştır. Eserlerinde kimi zaman gizli, kimi zaman açık olarak bu temadan alıntılar yapmıştır. Besteci, 1. Piyano Sonatı'nın son

bölümünün ikinci temasını tamamen bu motif üzerine kurgulamıştır. Bu bölümde Rahmaninov'un başta 1 numaralı piyano sonatı olmak üzere Dies Irae temasını veya motifini alıntılanmış olduğu piyano eserlerinden örnekler incelenecektir.

2.1. S. Rahmaninov'un 1. Piyano Sonatı'nda Dies Irae Teması

Rahmaninov 1 numaralı Op. 30 piyano sonatına 2. Senfonisini bestelediği 1906-1907 yıllarında başlamış, daha sonra bir süre ara vererek 1908 yılında tamamlamıştır. Re minör tonalitedeki bu eser Rahmaninov'un çok sık seslendirilmeyen eserlerinden birisidir ve 2. Sonatın gölgesinde kalmıştır (Yoshikawa: 2004, s. 7). Susan Jeanne Woodard 1984 tarihli doktora tezinde Rahmaninov 1. Piyano Sonatı ve Dies Irae teması arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yazara göre Dies Irae teması Rahmaninov'un 1. Piyano Sonatı'nda kritik noktalarda, çeşitli şekillerde kullanılmıştır (Woodard: 1984, s. 45).

Eseri bestelediği sırada bestecinin, Goethe'nin Faust adlı yapıtından ilham aldığı bilinmektedir (Norris: 1994, s. 77). Çalışmanın giriş bölümünde de belirtildiği gibi Faust'un yirminci bölümünde Dies Irae ilahisinin ilk dizeleri birebir olarak geçmektedir. Bu nedenle Rahmaninov'un, bu sonatının son bölümünün ikinci temasında Dies Irae temasını kullanarak eserinde Faust'a bir göndermede bulunmuş olduğu düşünülebilir. Şekil 2'de bas partisinde temanın ritmik yapısının değişerek alıntılanmış olduğu incelenebilir. Tek sesli başlayan tema, iki sesli olarak devam etmekte ve yazı yoğunluğu artmasına rağmen ses yüksekliği azalmaktadır.

Şekil 2. S. Rahmaninov – 1. Piyano Sonatı 3. Bölüm (81.-84. Ölçüler arası)

Daha sonra tema çoksesli olarak, daha kararlı ve ısrarlı bir yapıda duyularak müzikal anlamda daha baskın bir karaktere dönüşür. Bununla beraber karmaşık polifonik bir yapıda ve kanon olarak duyulan tema , dört sesli yoğun bir piyano yazısıyla işlenir. Şekil 3'te bu yoğun çoksesli yapıyı incelemek mümkündür.

Şekil 3. S. Rahmaninov – 1. Piyano Sonatı 3. Bölüm (95.-96 Ölçüler)

Dies Irae motifi daha sonraki ölçülerde, bölümün doruk noktasını hazırlamak için kullanılmıştır. Şekil 4'te incelenebileceği gibi üçüncü bölümün gelişim bölmesini röpriz bölmesine bağlayan bu ölçülerde sağ elde Dies Irae motifinin yalnızca iki notasından oluşan bir armoni yürüyüşü yer alırken bas seslerde, motifin tamamı ikilik notalarla ve aksanlı olarak yer almaktadır.

Şekil 4. S. Rahmaninov – 1. Piyano Sonatı 3. Bölüm (263.-265. Ölçüler arası)

2.2. S. Rahmaninov Op. 39 Etude-Tableaux'dan no.2 ve no.8'de Dies Irae Teması

Sergey Rahmaninov birçok piyanist-besteci gibi, piyano için etütler bestelemiştir. Resim-etütler veya tablo-etütler olarak dilimize çevrilebilecek, "Etudes-Tableaux" başlıklı bu eserlerin her biri farklı karakterde olan konser parçalarıdır. Op. 33 ve Op. 39 olarak iki dizide oluşan etütler, sıklıkla tek olarak seslendirildikleri gibi, tamamı toplu olarak da çalınmaktadır.

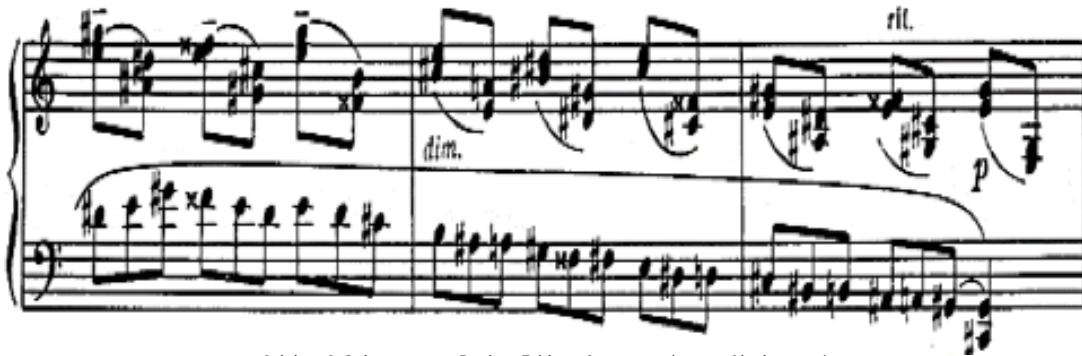
Op. 39 Etudes-Tableaux 1916-1917 yıllarında bestelenmiştir. Gerek teknik gerek müzikal anlamda bir önceki seriden daha zor olduğu söylenebilir ve bestecinin Rusya'dan göç etmeden önceki son eseridir (Gitz: 1990, s. 1). Toplamda dokuz etütten oluşan bu serinin ikinci etütünde Dies Irae motifi çok açık olarak vurgulanırken sekizinci etütte ise bu motif temanın içine gizlenmiş olarak yazılmıştır.

2 numaralı la minör etüt, dizinin en uzun parçasıdır. İtalyan besteci Ottorino Respighi tarafından orkestrasyonu yapılmış olan bu etüde besteci, "Deniz ve Martılar" adını vermiştir (Radiushina: 2008, s. 7). Şekil 5'te de incelenebileceği gibi Dies Irae motifi sol eldeki eşlik partisinde, uzun ve bağlı çalınması istenen cümlede çok belirgin şekilde öne çıkmaktadır.

Şekil 5. S. Rahmaninov – Etude-Tableau Op.39 no.2 (1.-4. Ölçüler arası)

Aynı etütün 61. ölçüsünde bu motif, ritmik ve melodik yapısı değişmiş ve çift sesli olarak karşımıza çıkar. Şekil 6'da görülebileceği gibi, bu sefer eşlik partiside değil, tematik malzeme olarak kullanılmıştır. Sol eldeki, legato ve kromatik eşlik partisine kontrast oluşturacak şekilde yazılmıştır.

Şekil 6. S. Rahmaninov – Etude – Tableau Op.39 no.2 (61-64. Ölçüler arası)

Bestecinin Dies Irae motifini temanın içine gizlenmiş olarak kullandığı örneklerden biri ise, Op.39 no.8 Etude-Tableau'sudur. Re minör tonda olan bu etüdün birinci temasındaki motif, ilk dinleyişte veya eserin notasına ilk bakışta göze çarpmayabilir. Sol eldeki eşlik partisinde ise Dies Irae motifinin yalnızca ilk iki notası alıntılanmıştır. Şekil 7'de, sağ el partisinde ikinci notadan itibaren, sol elde ise ikinci vuruştan itibaren bu motifin izleri incelenebilir. Sağ eldeki beşli ve altılı aralıklardan oluşan legato ve hafif piyano yazısı sayesinde tema yumuşak ve melodik olarak işlenmiştir.

Şekil 7. S. Rahmaninov – Etude- Tableau Op.39 no.8 (1.-3. Ölçüler arası)

2.3. S. Rahmaninov Op.32 no.8 Prelüd'de Dies Irae Teması

Rahmaninov, prelüd formunda birçok eser bestelemiştir. Öğrencilik döneminde bestelemiş olduğu ve ölümüne kadar basılmamış olan üç prelüd haricinde, tüm majör ve minör tonlarda 24 prelüd bestelemiştir. Bu prelüdlere yirmi üçü Op.23 ve Op.32 olarak iki seride toplanır. Kalan tek prelüd ise Op.3 Fantezi-Parçalar adlı beş eserden oluşan dizinin ikincisidir.

13 parçadan oluşan Op.32 eser sayılı prelüdlere Rahmaninov 1910 yılında tamamlamıştır. Bu prelüdlere sekizincisi la minör tonunda bestelenmiştir. Sergey Rahmaninov'un Dies Irae teması ile olan bir tezi bulunan Susan Jeanne Woodard'a göre bu prelüd, Franz Liszt'in Niccolo Paganini'nin solo keman için kaprisleri üzerine bestelemiş olduğu transkripsiyonların bir anımsatıcısıdır (Woodard: 1984, s. 72). La minör prelüdün tüm esere hâkim olan ana teması Dies Irae motifine üzerine kurgulanmıştır ancak hızlı onaltılık nota geçişlerinden oluşmakta ve ilk dinleyişte/bakışta net bir şekilde anlaşılabilir. Prelüdün ilk iki ölçüsünde onaltılık ve legato notalarla yazılmış olan motifi aşağıdaki örnekte incelemek mümkündür. Sol elde ilse, motifin tekrarlayan notalarını vurgulayan üç akor yer almaktadır. Bu üç akorun prelüdün ana temasının ilk motifini oluşturduğu, Şekil 8'de incelenebilir.

Şekil 8. S. Rahmaninov Prelüd Op.32 no.8 (1. ve 2. Ölçüler)

Prelüdün devamında ise, ilk iki ölçüdeki artikülasyon değiştirilmiş ve temanın tekrarlayan notaları (mi) staccato yazılarak özellikle belirtilerek çalınması istenmiş ve bu notalarla farklı bir tematik yapı kurulmuştur. Böylelikle Dies Irae motifi artık geri planda bırakılmıştır. Şekil 9'da sekizlik, staccato ve tekrar eden notalardan oluşan yeni cümle yapısı incelenebilir.

Şekil 9. S. Rahmaninov – Prelud Op.32 no.8 (4.-5. Ölçüler)

2.4. S. Rahmaninov Op.16 no.3 Moment Musical'de Dies Irae Teması

Rahmaninov'un, "Müzikal Anlar" olarak Türkçe'ye çevrilebilecek olan ve altı parçadan oluşan yapıtı Moments Musicaux, 1896 yılında tamamlanmıştır. Tüm parçalar, Erken Romantik Dönem'de sık kullanılan bazı müzikal formların yeniden ele alınması olarak değerlendirilebilir. Rahmaninov'un bu eserde kullandığı formlar, isim verilmemiş olmasıyla beraber sırasıyla nocturne, sözsüz şarkı, barcarolle, virtüöz etüt ve tema-varyasyonlar olarak değerlendirilmektedir (Glover: 2003, s. 9).

Dies Irae teması, Moments Musicaux serisinin üçüncü parçasında bas partisinde, kalın seslerde ve staccato olarak yazılmıştır. Bu özellik eserin temasında geçmemekle beraber eşlik partisinde çok net bir şekilde ayırt edilebilmektedir. Pianissimo ve sekizlik, kısa notalardan oluşan bir yürüyüşte kullanılan motifin soğuk ve karanlık müzikal yapısı Şekil 10'daki 32. ölçüde incelenebilir.

Şekil 10. S. Rahmaninov Moment Musical Op.16 no.3 (32. ve 33. Ölçüler)

2.5. S. Rahmaninov "Paganini'nin Bir Teması Üzerine Rapsodi"de Dies Irae Teması

Kısaca "Paganini Rapsodisi" olarak da bilinen ve Sergey Rahmaninov'un piyano ve orkestra için olan beş eseri arasında varyasyon formunda tek örnek olan Op.43 Paganini'nin Bir Teması Üzerine Rapsodi, aynı zamanda orkestra eşlikli piyano eserleri arasında varyasyon formundaki nadir örneklerden olmasıyla özel bir yere sahiptir. Eserin notalarında besteci tarafından düşünülmüş nottaki tarihe göre 1934 yılında tamamlanmıştır.

Paganini rapsodisi, Paganini'nin solo keman için 24 numaralı kaprisinin teması üzerine bestelenmiştir ve 24 varyasyondan oluşur. Bununla beraber hızlı-yavaş-hızlı olarak üç bölmeye ayrılır. İlk on varyasyon ilk bölmeyi, 11.-18. varyasyonlar arası ikinci bölmeyi ve 19.-24. varyasyonlar üçüncü bölmeyi oluşturur.

Eserin yedinci varyasyonunda Dies Irae teması, Paganini temasıyla birleşmiş olarak duyulur (Woodard: 1984, s. 58). Tema sakin bir koral stilde armonize edilerek yazılmıştır. Orkestra ise eserin ana temasını hafifçe duyurarak yatay çoksesli bir yapı oluşturur. Şekil 11'de incelenebilecek olan bu motif, yedinci varyasyon boyunca devam eder:

Şekil 11. S. Rahmaninov – Paganini'nin Bir Teması Üzerine Rapsodi Op.43 7. Varyasyon (1.-7. Ölçüler arası)

Onuncu varyasyonda ise bu sefer tema ünison ve kalın seslerde, çok daha koyu olarak duyulur. Yedinci varyasyonun aksine bu sefer eşlik partisinde ana temanın olmaması, Dies Irae temasının daha net ortaya çıkmasını sağlamaktadır. İkilik notaların arasındaki suslar, temanın asimetrik bir şekilde duyulmasına neden olması, Şekil 12'de incelenebilir.

Var. X

I
mf marcato

II
p

27

pp poco a poco cresc.

Şekil 12. S. Rahmaninov – Paganini'nin Bir Teması Üzerine Rapsodi Op. 43 10. Varyasyon (1.-6. Ölçüler arası)

Rapsodinin son bölümünde ise 22. varyasyonda Dies Irae motifi bu sefer kromatik yapıda ve eksik akorlarla duyulur. Bu bölümde eserin sonuna doğru yaklaşırken tansiyonu yükselten ve gerginliği sağlayan, sağ ve sol el partilerindeki yoğun akorlardan oluşan motif şekil 13'te incelenebilir.

I
p legato

II
p

cresc.

3

Şekil 13. S. Rahmaninov – Paganini'nin Bir Teması Üzerine Rapsodi Op.43 22. Varyasyon (23.-25. Ölçüler)

2.6. S. Rahmaninov Op.45 Senfonik Danslar'da Dies Irae Teması

1940 yılında tamamlanmış olan Senfonik Danslar Rahmaninov'un son büyük eseri olarak kabul edilir. Besteci esere ilk olarak "Fantastik Danslar" adını vermiş ve daha sonra eserin adını değiştirmiştir. Rahmaninov'un orkestra eserleri arasında iki piyanoya uyarladığı tek yapıt olan Senfonik Danslar'ın hem orkestra hem de iki piyano versiyonu sıklıkla seslendirilmektedir. Eserin iki piyano uyarlaması ilk kez Rahmaninov ve Ukraynalı piyanist Vladimir Horowitz tarafından 1942 yılında seslendirilmiştir (Plaskin: 1983, s. 223).

Üç danstan oluşan eserin son bölümünde besteci Dies Irae temasına yer vermiştir. Rahmaninov'un son büyük eserinin son sayfalarında bu temayı kullanmış olmasından, besteci açısından bu temanın özel bir yeri olduğu düşünülebilir.

Senfonik Danslar'ın son bölümünde Dies Irae teması 93. ölçüde başlayan ve birinci piyanonun seslendirdiği ritmik temanın içerisine gizlenmiş olarak belirir. Aşağıdaki örnekte, birbirine bağlı olan üçüncü ve dördüncü sekizlik notalardan itibaren Dies Irae motifini incelemek mümkündür. Şekil 14'te görülebileceği gibi temanın içinde Dies Irae motifinin başlangıcı aynı zamanda tenuto işaretiyle belirtilmiştir yani özellikle tutarak ve belirterek çalınması istenmiştir:

Şekil 14. S. Rahmaninov – İki Piyano İçin Senfonik Danslar Op.45, 3. Bölüm (93.-94. Ölçüler)

Besteci üçüncü bölümün röpriz bölmesinden itibaren ise motifi artık daha belirgin bir biçimde göstermeye başlamıştır. 266. ölçüdeki hem forte hem de sforzato uyarlarıyla bestecinin, Dies Irae motifinin aniden aksanlı ve net bir şekilde duyulmasını istemiş olduğu düşünülebilir. Şekil 15'te incelenebileceği gibi, 265. ölçüde her iki piyanoda da yazılı olan diminuendo ibaresinin 266. ölçünün etkisini artırmaya yardımcı olmak için yazıldığı düşünülebilir.

Rahmaninov' yalnızca piyano eserlerinde değil, orkestral eserlerinde de Dies Irae teması sıklıkla

Şekil 15. S. Rahmaninov – İki Piyano İçin Senfonik Danslar Op.45, 3. Bölüm (265.-267. Ölçüler arası)

kullanılmıştır. İsviçreli ressam Arnold Böcklin'in "Ölümler Adası" isimli tablosu üzerine bestelemiş olduğu ve tabloyla aynı adı taşıyan Op.29 senfonik şiiri başta olmak üzere üç senfonisi "Çanlar" adlı korolu senfonik şiiri bestecinin Dies Irae temasını kullandığı senfonik örneklerin başlıcaları olarak gösterilebilir.

SONUÇ

Müzik tarihinin her döneminde besteciler, başka bestecilerin temaları üzerine eserler bestelemişlerdir. Bu yapıtlar varyasyon ve transkripsiyon formları başta olmak üzere çeşitli formlarda yazılmıştır. Bazı durumlarda ise besteciler başka bestecilerin temalarının, anonim temaların veya halk ezgilerinin kimi motiflerine, kendi özgün eserleri içerisinde gönderme yapmışlardır.

Dies Irae teması dramatik anlamı, karanlık yapısı ve mistik yönüyle onlarca bestecinin ilgisini çekmiş ve Barok Dönem'den günümüze

kadar pek çok kez alıntılanmıştır. Besteciler bu temaya genelde eserlerinde özel ve koyu bir etki yaratmak için başvurmuşlar, özellikle ölüm temalı müziklerinde Dies Irae temasını sıklıkla işlemişlerdir. Bu sayede tema Orta Çağ'dan günümüze kadar gelmiş ve hatta Klasik Batı Müziği dışında kalan, film müziği veya müzikal gibi bazı türlerde bile kullanılmıştır.

Dies Irae temasını veya bu temanın küçük motiflerini Sergey Rahmaninov, bestelediği tüm formlardaki eserlerinde ve çok farklı karakterlerde kullanmıştır. Rahmaninov'un, senfonilerinin tamamında, son büyük eseri olan Senfonik Danslar'da, solo piyano için bestelediği neredeyse tüm formlarda, koral eserlerinde ve iki piyano eserlerinde Dies Irae motiflerine gerek ön, gerekse arka planda yer vermiş olması bestecinin bu temayla arasında ne denli güçlü bir bağ olduğunu göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Chase, R. (2003). *Dies Irae A Guide to Requiem Music*. (1. Baskı). Maryland: Scarecrow Press.
- Haupt, P. (1919). *The Prototype of The Dies Irae*. *The Society of Biblical Literature*, 38 (3/4), 142-151.
- Gitz, R. J. (1990). *A Study of Musical and Extra-Musical Imagery in Rachmaninoff's "Etudes-Tableaux", Opus. 39*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Louisiana: Louisiana State University.
- Glover, A. (2003). *An Annotated Catalogue of the Major Piano Works of Sergei Rachmaninoff*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Florida, Florida State University.
- Norris, G. (1994). *Master Musicians: Rachmaninoff*, (2. Baskı). Oxford: Oxford University Press.
- Plaskin, G. (1983). *Horowitz: A Biography of Vladimir Horowitz*. (1. Baskı). New York: William Morrow and Company.
- Radiushina, M. (2008). *A Performer's Perspective on Technical Challenges And Interpretive Aspects of Sergei Rachmaninoff's Etude-Tableaux Op.39*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Miami: University of Miami.
- Woodard, S. J. (1984) *The Dies Irae As Used By Sergei Rachmaninoff: Some Sources, Anectecedents, And Applications*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. The Ohio State University.
- Yoshikawa, M. C. (2004). *Rachmaninoff's Intergrative Technique and Structural Organization: A Schenkerian Analysis of Allegro Moderato, from Piano Sonata No.1 in D Minor, Opus 28*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Arizona: Arizona State University.